

Fondei tutga tar la vischnanca dad Arosa – pli baud Langwies – ed il territori è classificà sco zona da mantegniment.

Losanna fraina midada da stalla

Fondei: ARE gudogna encunter il chantun e la vischnanca dad Arosa

DA CLAUDIA CADRUVI / ANR

■ Tuttas instanzas communalas e chantunalas lubeschan da bajegiar enturn ina stalla a Fondei, ma la confederaziun dat tranteren e recurra fin Losanna. Ier han ils derschaders federals prendì ina decisiun che metta sin il chau la pratica dals ultims decennis en il Grischun.

I va pia per bler dapli che mo ina singula stalla a Fondei che duess daventar ina chasa da vacanzas. I va per la dumonda cardinala co ch'ina zona da mantegniment – en ina tala stat la stalla a Fondei – è da qualificar: Èsi ina zona nua ch'ins na dastga betg bajegiar? U sa tracti d'ina zona da construcziun limitada? La vischnanca dad Arosa ed il chantun èn da l'avis ch'i sa tractia d'ina zona da construcziun limitada. Uschia dastgass pia la vischnanca decider en atgna reschia sch'ins lubescha da bajegiar enturn la stalla a Fondei. Gliez ha la vischnanca dad Arosa era fatg e gliez correspunda a la pratica dapi ch'i dat zonas da mantegniment en il Grischun.

Decisiun unanima

D'in tut auter avis è la confederaziun, resp. l'Uffizi federal da svilup da territori (ARE). Lez valitescha la zona da mantegniment sco zona nua ch'igl è scumandà

da bajegiar e nua ch'i valan reglas fitg severas sch'ins less tuttina far midadas vi dad in bajetg. Lubientschas per talas midadas na pon las vischnancas betg decider sezzas. Anzi, i dovra ina permissiun excepziunala, vul dir glisch verda dal chantun. Gist gliez ha mancà per la stalla a Fondei. Perquai – ma era per auters motivs – aveva l'ARE l'emprim recurrì tar la Dretgira administrativa chantunala. Lezza n'ha betg dà suatientscha a l'ARE ed ha confermà la vista dal chantun. L'ARE ha tratg vinavant il cas al Tribunal federal ed ils derschaders han ier aposta discutà il cas en ina sesida publica. Quai succeda per il solit be sch'i sa tracta d'ina chaussa impurtanta nua ch'ils derschaders n'èn betg dal tut perina. Ils derschaders han la finala dà unanimamain raschun a l'ARE, han annullà la sentenza da la Dretgira administrativa chantunala ed han retratg la lubientscha da bajegiar la stalla. Cun quest verdict da Losanna piglia la pratica grischuna da midar stallas en abitaziuns da vacanzas entaifer la zona da mantegniment ina fin.

Abitaziuns secundaras?

Discutà a moda cuntraversa han ils derschaders dentant schebain il Tribunal federal duai pusar sia decisiun oravant tut sin la planisaziun da territori u sin la lescha d'abitaziuns secundaras. La vi-

schnanca dad Arosa aveva numnadamain argumentà che la stalla stettia ordaifer la zona da bajegiar, uschia ch'il scumond d'abitaziuns secundaras na valia betg. L'ARE ha fatg valair ch'ina tala interpretaziun na saja betg valaivla ed ha er en quest punct survegnì raschun. Ils derschaders federals tschentant dentant lur decisiun oravant tut sin la planisaziun dal territori. La sentenza en scrit cun l'argumentaziun detagliada vegn publicgada en duas u trais emnas.

Zona da mantegniment

Ina zona da mantegniment metta sut protecciun «abitadis pitschens», vul dir pitschens aclaus, aclas u mises. La lescha davart la planisaziun dal territori per il chantun Grischun definescha ina zona da mantegniment sco suonda: «Zonas da mantegniment servan a mantegnair abitadis pitschens ch'han ina valor speziala per la cuntrada e per l'istorgia culturala. Edifizis e stabiliments ston vegnir mantegnids en lur caracter original ed en lur sostanza.»